AÑA 8

8

OKTOBER 1977

skol & komunidat

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA SIMAR

CONCORDE HOTEL: uitweg in massatoerisme

Algemene Bank Nederland

redaktie

j. jutten, j. j. coutinho, r. r. kelly,
a. vrolijk en m. winklaar

redaktie-adres:
paradera 82

bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"

layout:
r. de graaff

fotografie:
r. de graaff

drukkerij: v.a.d.

abonnementen:
NAf. 20,— per jaar

simar

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA
zuidstraat 11, oranjestad,
p.o.b. 582, o'stad,
tel. 4219

AÑA 8 – NO. 8
OKTOBER 1977

skol % komunidat

sindikato di maestronan di aruba

Onafhankelijkheid vanuit Arubaans perspectief

tekst: A. G. M. CLAASSEN
foto's: R. DE GRAAFF

*Onderstaand artikel is in eerste instantie geschreven voor het Nederlandse tijdschrift Economisch Statistische Berichten.
De auteur Drs. A. G. M. Claassen (hij schreef ook het artikel "Haiku van Ruba" in ons vorige nummer) werkte van 1974 t/m '76 bij de DECO op Aruba. (red.).*

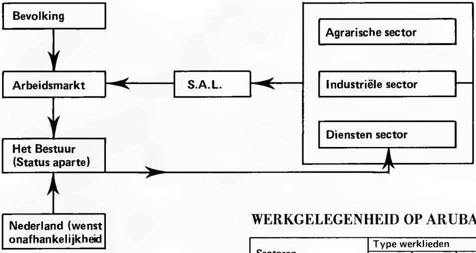
INLEIDING

De reeds jaren op Aruba levende gedachte van separashon (afscheiding) is actueel geworden nu over onafhankelijkheid voor de Nederlandse Antillen wordt gesproken. De vrees door Curacao overheerst te worden leeft zeer sterk onder de Arubanen. Vandaar dat in het kader van de onafhankelijkheidswording plannen opgezet voor de gehele Antillen stuk lopen op de menselijke factor. Aruba kampt bovendien met een toenemende werkloosheid. De enige uitweg biedt vooralsnog de vlucht in massatoerisme met alle rampzalige gevolgen van dien voor de toekomst.

In onderstaand diagram worden enkele aspecten van de Arubaanse volkshuishouding aangegeven, welke nader zullen worden belicht. Centraal staat de werkgelegenheid. De vraag naar arbeid volgt uit de bedrijvigheid in de sectoren en bedrijfstakken. Zij wordt beschreven door de Statistiek Arbeidsvolume en Loonsommen (S.A.L.). Het aanbod van arbeid hangt samen met het bevolkingsaantal. Daaruit wordt, rekening houdend met de tijdens de census van 1972 vastgestelde deelnemingspercentages, de beroepsbevolking afgeleid. Kwaliteit en omvang van de werkgelegenheid bepalen mede het beleid van de Lagere (Arubaanse) Overheid, bijvoorbeeld al dan niet hotels bijbouwen. Nederland geeft binnen Antilliaans verband mede richting aan het lokale bestuur.

Centraal staat de werkgelegenheid

De economie van de Nederlandse Antillen heeft het karakter van een monocultuur (toerisme). Verscheidene pogingen tot het aantrekken van industrie zijn mislukt. De recente sluiting van Aruba Chemical Industries N.V. is hiervan een symptoom. Doordat de beschikbare hoeveelheden en kwaliteiten van de produktiefaktoren beperkt zijn, is de economische basis zwak. Daarnaast speelt het probleem van de controverse tussen de verschillende eilanden. Dit heeft zich tussen Aruba en Curacao thans toegespitst, hetgeen evenmin bevorderlijk is voor het aanlokken van investeringen.
Met dit artikel wordt beoogd in Nederland begrip op te wekken voor het Arubaanse voelen en handelen. Het is een poging om de problemen aan te geven, waarvoor men zich ginds ziet geplaatst. De economische omstandigheden voor de Benedenwindse (ABC) eilanden, 95% van de totale bevolking der Nederlandse Antillen, lopen parallel. Een 'tour de horizon' van Aruba's economie geeft derhalve eveneens een indruk van de situatie op Bonaire en Curacao.

STATISTIEK ARBEIDSVOLUME EN LOONSOMMEN (S.A.L.)

De S.A.L. geeft de situatie op de arbeidsmarkt. Zij levert voorts het basismateriaal voor econometrische analyses en voor het stelsel van nationale rekeningen. De gegevens worden ontleend aan de Ongevallenstatistiek van de Sociale Verzekerings Bank (S.V.B.). Jaarlijks doen ondernemingen opgave van hun personeel inzake gewerkte dagen en salaris. Ten aanzien van haar volledigheid behoeft de Ongevallenstatistiek aanvulling voor zelfstandige beroepsbeoefenaren, medewerkende gezinsleden, niet verzekerde bedrijven en instellingen, alsmede de overheid. Het arbeidsvolume wordt, geklassificeerd naar bedrijfstak, uitgedrukt in "typewerklieden" (manjaren). Een typewerkman is het volledig aantal gewerkte dagen in een jaar.

In kolom (8) van het staatje is voor het jaar 1974 de procentuele verdeling van de werkgelegenheid in Nederland over sectoren en bedrijfstakken vermeld. Zo kunnen vergelijkenderwijze opvallende verschillen worden geconstateerd. Op basis van de werkgelegenheid, onafhankelijk van de toegevoegde waarde, is de agrarische sector vrijwel non-existent. De industriele activiteiten hebben aan belang ingeboet en zijn nog niet de helft van die in Nederland. De utiliteitsbedrijven hebben qua arbeidsvolume een zwaar accent, hetgeen samenhangt met de kleinschaligheid, waardoor "economies of scale" worden gemist. Ook de bouwnijverheid heeft op Aruba een zwaarder gewicht dan in ons land. Opvallend zijn hier de fluctuaties. Het al dan niet entameren van bouwactiviteiten heeft sterke invloed op de werkgelegenheid. Handel en horeca maakt bijna een derde van de totale economische activiteiten uit. De motor is het toerisme met uitstralingseffecten naar, o.a., de bouw. Alhoewel op zo'n eiland allerlei overheidstaken moeten zijn, bestaat de indruk, **dat er relatief teveel ambtenaren zijn.** De minister voor Nederlands-Antilliaanse Zaken, W. F. de Gaay Fortman, heeft onlangs gezegd, dat deskundig kader op de Antillen ontbreekt. **Een inventarisatie van de behoefte nu en in de toekomst aan geschoold middenkader ten behoeve van het onderwijsbeleid ontbreekt** (Tweede Kamer, zitting 1976-1977, 14100 hoofdstuk IV, nr. 7).

Om in de door de minister gesignaleerde lacune te voorzien is in navolgend staatje een aanzet gegeven tot onderwijsplanning. Van de in 1973 geregistreerde 20.742 manjaren zijn 18.480 uitgesplitst naar beroep. De representativiteit is 89,1%. De stippellijnen markeren de primaire, secundaire en tertiaire sector in de economie, alhoewel de verdeling van de beroepen hierover niet precies valt aan te geven. De eigenaren van detailzaken zijn hoofdzakelijk buiten beschouwing gebleven. Zo wordt een indicatie van *de behoefte* aan scholing verkregen, voorzover het de situatie in 1973 betreft. In aanvulling hierop dient men het aantal in de toekomst te vervullen functies vast te stellen, vooral voor het overheidsapparaat.

De scholing is bepaald uit het aantal ingeschreven leerlingen, hetgeen overschatting impliceert. Totaal basisonderwijs minus overige opleidingen geeft ongeveer de basisscholing zelf. Bij deze momentopname is geen rekening gehouden met de doorstroming na het basisonderwijs. Alhoewel deze confrontatie een tentatief karakter draagt, laat zij toch wel een conclusie toe. **Het Lager Beroeps Onderwijs zou ten koste van de Mavo gestimuleerd dienen te worden** (zie staatje onderaan) en, rekening houdend met de toekomstige vorming van middenkader, tevens het Middelbaar Onderwijs. Bij dit alles speelt tevens de vergrijzing van de bevolking een rol, waarop bij de "Bevolkingsgroei" wordt teruggekomen.

WERKGELEGENHEID OP ARUBA 1972/74, S.A.L.

Sectoren	Type werklieden			Percentage			% Ned.	Loon
	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1974	1974 (c)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
Agrarische sector	52	52	57	0,3	0.3	0,3	6	13
Industrie	2.145	2.128	2.127	11,5	10,3	10,4	24	59
Utiliteitsbedrijven	413	411	420	2,2	2,0	2,1	1	38
Bouwnijverheid	2.224	4.012	2.943	11,9	19,3	14,4	10	25
Handel en horeca	6.066	6.346	6.349	32,6	30,6	31,1	20	17
Vervoer/Communicatie	618	714	959	3,3	3,4	4,7	7	23
Bank/verzekeringsw.	672	736	762	3,6	3,6	3,7	} 19	23
Dienstverlening	3.444	3.452	3.433	18,5	16,6	16,8		15
BEDRIJVEN	15.637	17.851	17.050	83,9	86,1	83,4	87	
OVERHEID (a)	2.243	2.049	2.588	11,4	9,2	12,6	} 13	51
ONDERWIJS	769	842	822	4,1	4,0	4,0		
TOTAAL	18.649	20.742	20.460	100,0	100,0	100,0	100	
Beroepsbevolking	20.988	21.533	22.542					
Werkloosheid (b)	2.339	791	2.082	11,1	2,1	9,2	3	

(a) Overheid, exclusief water- en energiebedrijf (zie utiliteitsbedr.), incl. werkverschaffing (100 a 200 typewerklieden).
(b) Werkloosheidspercentage t.o.v. de beroepsbevolking.
(c) Indicatie van de loonstructuur (gemiddelde daglonen). De zelfstandigen zijn buiten beschouwing gebleven. Voor de opgave aan de S.V.B. geldt een bovengrens van 37 gulden. Dit heeft de gemiddelde lonen gedrukt, behalve bij het grootste gedeelte van de industrie, de utiliteitsbedrijven en de overheid, die niet onder het S.V.B.-bestand vallen.

BOVENSTE FOTO (pag. 3):
Verscheidene pogingen tot het aantrekken van industrie zijn mislukt. De recente sluiting van Aruba Chemical Industries N.V. is hiervan een symptoom.
ONDERSTE FOTO:
Het al dan niet entameren van bouwaktiviteiten heeft sterke invloed op de werkgelegenheid.

MANJAREN verdeeld naar BEROEP en OPLEIDING, jaar 1973

Lager onderwijs		Lager Beroeps Onderwijs		M.U.L.O. M.A.V.O.		Middelbaar onderwijs	
land-/tuinbouwer	15						
tuinlieden (a)	170						
pluimveehouder	10						
arbeider	2815	schilder	414			laborant	26
kraandrijver	140	timmerman	707			juwelier	13
		metselaar	686				
		meubelmaker	88				
		schoenmaker	15				
		horlogemaker	11				
		opticiën	8				
		tandtechnieker	6				
		uitvoerder	490				
		bankwerker/loodg.	773				
		electriciën	676				
		metaalbewerker	869				
		automonteur	351				
		machinist	304				
mag.bediende	317	bakker	77	tandartsass.	49	leidinggev. pers.	367
loopjongen	274	slager	141	verpleegster	240	hoger adm. pers.	487
bewaker, bellboy	300	kapper	109	kinderverzorgster	20	docent	912
chauffeur	631	musikant	24	lager adm.	793	radio/tv pers.	40
werkster	601	drukker	30	lagere ambt.	1140	hogere ambtenaar	105
dienstbode	1485	winkelpers.	697	croupier	100	arts/tandarts	39
prostitué	50	tekenaar	103			religieuzen	20
kellner	396					apoth.ass.	32
kok	168						
kleermaker	146						
TOTAAL 18.480:	7518		6579		2342		2041
Behoefte 100%	41%		35%		13%		11%
Scholing 100%	34%		21%		34%		11%

(a) Deze werken hoofdzakelijk bij de hotels.

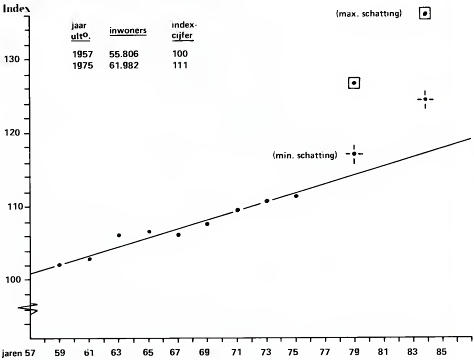
BEVOLKING

Het Bureau voor de Statistiek te Willemstad, Curacao, hanteert een "Voorlopige vooruitberekening van het bevolkingsaantal tot het jaar 2000 van de Nederlandse Antillen, gesplitst naar regio" (uitgave in 1971). Men geeft een minimum- en maximumprognose van het aantal mensen op Aruba; thans ruim 62.000. Deze zijn voor januari 1985 respectievelijk 69.500 en 75.759.

Voor de leek suggeren dergelijke cijfers een exactheid, welke in werkelijkheid niet bestaat. Om te beginnen is de statistische massa van een kwart miljoen inwoners op de gehele Antillen te gering voor lange-termijn-projecties. Daarenboven kan geen rekening worden gehouden met migratiebewegingen, omdat verhuizingen binnen de zes Antilliaanse eilanden zich grotendeels aan statistische waarneming onttrekken. Tenslotte is door het toenemend gebruik van anticonceptiemiddelen de vruchtbaarheid moeilijk bepaalbaar.

Met behulp van een simpel spreidingsdiagram wordt hier plausibel gemaakt, dat de officiële ramingen voor Aruba véél te hoog liggen. De exponentiële bevolkingsgroei welke men zou verwachten, blijkt voor de beschouwde periode niet op te gaan. Dit hangt samen met het feit, dat de groei zich heeft gestabiliseerd, hetgeen de versmalling aan de voet van de bevolkingspiramide doet vermoeden. Op zich is het geringer aantal geboorten dan voorheen gunstig, omdat een stationaire bevolking minder additionele investeringen vereist om de materiele welvaart op peil te houden. In een dergelijke situatie is economische groei per hoofd beter mogelijk.

BEVOLKINGSAANTAL ARUBA

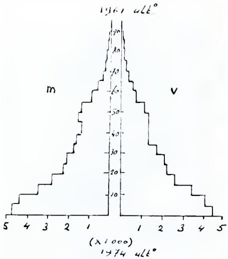

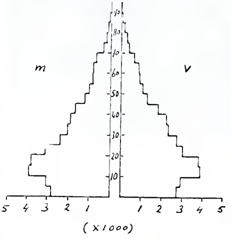
Uit de in de grafiek "Bevolkingsaantal" afgezette cijfers is de correlatiecoëfficiënt berekend. Deze heeft de waarde 0,97. Aan de reeks waarnemingen voldoet het theoretisch verband van een lineaire functie. De reeks indexcijfers voor 1957/75 (1975 = 100): 100,0 102,1 102,8 106,3 106,5 105,8 107,2 109,0 110,6 111,1

De beroepsbevolking zal tijdelijk sterk toenemen gezien de uitstulping die de bevolkingspiramide vertoont. Uitgaande van de situatie in het jaar 1973, dienen tot 1978 ongeveer 3900 arbeidsplaatsen gecreeerd te worden. Houdt men rekening met de indertijd reeds bestaande werkloosheid, dan worden dit 4600 arbeidsplaatsen. De beroepsbevolking is medio 1973 en medio 1978 te stellen op resp. 21.533 en 25.453. Deze getallen staan vermeld in het door de Arubaanse Dienst voor Economische Ontwikkeling in december 1975 gepubliceerde rapport "Statistiek Arbeidsvolume en Loonsommen in 1973". Voor de beroepsbevolking maakt het binnen dit tijdsbestek niet uit of de bevolkingsprognose al dan niet te hoog ligt, omdat eventuele verschillen met de werkelijkheid tot uitdrukking komen in de leeftijdsgroep nul tot tien jaar.

AGRARISCHE SEKTOR

Landbouw, tuinbouw en veeteelt maakt slechts 0,3% uit van de totale werkgelegenheid. Veel mensen bewerken een knoek (stuk grond) voor eigen gebruik. Dit is niet in genoemd percentage begrepen. Men plant mais, bonen, pinda's, watermeloen e.d. en houdt wat kippen, schapen of geiten. De mogelijkheden zijn beperkt. De bodem is arm, veelal geaccidenteerd, stenig en in kleine arealen verdeeld. Dit belemmert mechanisering. De regenval is gering, terwijl het hele jaar door een harde passaatwind heerst. Op het land werken is vermoeiend vanwege het warme klimaat. Bovendien betaalt het slecht. Gemiddeld dagloon van

Eén van de dammen van Daniël Leo om het schaarse regenwater op te vangen.

NAf. 13,27, in het staatje afgerond op 13 gulden. Een hogere beloning wordt mogelijk indien de overheid infrastrukturele verbeteringen aanbrengt, waardoor de produktiviteit zou toenemen.
Vóór de komst van de aardolie-industrie kon een aloëboer zich een relatief goed inkomen verwerven. Nadien werd dit bedrijf onaantrekkelijk. Thans verbouwen nog slechts enkele oudere mensen aloëplanten, zodat deze bedrijvigheid dreigt uit te sterven. De Aloë Balmfabriek te Oranjestad verwerkt het produkt tot cosmetica. De aloïnehoudende hars wordt geëxporteerd. Medio 1967 was het beplante aloë-areaal 1.500 ha, waarvan 500 ha in exploitatie en daarvan weer 300 ha oogstbaar. In 1974 was nog slechts 150 ha oogstbaar. De gemiddelde jaarlijkse export van aloëhars is vanzelfsprekend teruggelopen. De sprong in 1973 vindt haar oorsprong in een voorraadmutatie.

Jaar	*Export (x 1000 kg)*
1908-34	395
1939-42	260
1962-66	75
1969	73
1970	79
1971	27
1972	19
1973	62

Het Israëlische bureau Finkel en Finkel heeft in 1975 vastgesteld, dat op Aruba voldoende grond voor land- en tuinbouw geschikt te maken is om de lokale markt, inklusief de hotels met een redelijk rendement te voorzien van hoogwaardige agrarische produkten. De werkgelegenheid zou hierdoor worden verbeterd, terwijl de resulterende importvervanging leidt tot deviezenbesparing.
Het landbouwproefstation Santa Rosa heeft aangetoond, dat het kan. Met succes kweekt men allerlei groente en fruitbomen. Gedeputeerde Daniel Leo heeft veertien jongens een agrarische opleiding laten volgen te Santa Marta, Colombia. Door zijn toedoen worden nieuwe dammen aangelegd voor de opvang van het schaarse regenwater. In Nederland is hulp aangevraagd voor de bouw van een waterreservoir voor irrigatie. Uit Florida zijn 2000 citrus fruitbomen geleverd, zaden uit Californie, Duroc varkens uit Puerto Rico en rasgeiten van Barbados.

INDUSTRIËLE SEKTOR

Door de komst van de Lago Oil and Transport Co. Ltd. (Exxon group) in 1924 is de bevolking verzevenvoudigd. Aan het eind van de vijftiger jaren stagneerde de groei van de raffinaderij bij een capaciteit van 650.000 vaten per dag. De bevolking was in die periode juist sterk toegenomen (zie bevolkingspyramide). Lago ging over tot diepte-investeringen waardoor het aantal arbeidsplaatsen terugliep van 21.100 (1952) tot 6200 (1965) en vervolgens tot 1568 (1974). Dit verklaart het hoge percentage werklozen (17,1%) in 1972. Sindsdien gaven de sterke expansie van het toerisme en de daarmee gepaard gaande bouwaktiviteiten soulaas. De Weeks Group begint in maart 1977 in de zee bij Saba met proefboringen naar aardolie. Men vermoedt eveneens olie in de zee bij Curacao en Aruba. Binnen enkele maanden zal Seagap seismografisch onderzoek verrichten.

Van 1975 tot 1977 draaide de Lago-raffinaderij op verminderde capaciteit in verband met de teruggelopen vraag. Dit is van invloed op de eilandsontvangsten uit winstbelasting, welke van NAf. 45 miljoen in 1974 zijn gedaald tot NAf. 35 miljoen in 1975. Voor 1976 is de winstbelasting begroot op NAf. 36 miljoen. Aruba Chemical Industries N.V. te Balashi kreeg door de raffinaderij minder gas toegeleverd als grondstof voor haar ammoniakproduktie. Dit bedrijf zag zich gedwongen tegen hogere kosten gas te importeren. Tegelijkertijd daalden in 1976 de prijzen voor het eindprodukt ammoniak. Het sindsdien met verlies draaiende bedrijf wordt per 30 april 1977 gesloten, waardoor voor haar 75 werknemers een oplossing gezocht dient te worden.

De bouwnijverheid is op Aruba bijzonder belangrijk voor de werkgelegenheid. Door de bouw van hotels en grote projekten als het in 1976 opgeleverde ziekenhuis ontstaan pieken. Op een klein gebied is het vrijwel niet te vermijden dat de bouw zich schoksgewijze ontwikkelt. Een veel gehoorde klacht van aannemers is, dat moeilijk aan personeel te komen is. Toch telt het eiland veel werklozen. Dit duidt op de wenselijkheid om de flexibiliteit van het aanbod van arbeid te vergroten door omscholing e.d.

Op het eiland bevindt zich sinds kort een vrije industriële en handelszone. Gegadigden kunnen fabrieksruimte huren. Bovendien wordt door middel van "tax-holidays" en andere maatregelen een vriendelijk commercieel klimaat geschapen. De onzekere economische en politieke toekomst schrikt echter potentiële investeerders af. Toch zijn zes bedrijven in de vrije zone van start gegaan. Naast exportbedrijven wil de overheid

import vervangende industrie aantrekken. Op Aruba woont echter ongeveer 27% van de Antilliaanse bevolking en op Curacao 65%. Bij vestiging op Curacao heeft men een grotere plaatselijke markt, waardoor een relatief kleiner gedeelte van het afzetvolume behoeft te worden verscheept dan ingeval men zich vestigt op Aruba, dat bovendien minder centraal ligt.

DIENSTENSEKTOR

Terwijl in de zestiger jaren de aardolieraffinaderij in betekenis is afgenomen, begon het toerisme zich sterk te ontwikkelen. Thans vormt zij de voornaamste pijler van de Arubaanse economie. Steeds meer buitenlanders, voornamelijk Amerikanen en Canadezen, bezoeken het eiland. De cijfers voor 1976 spreken voor zich:

Totaal bezoekers: 146.487 (128.852 in 1975)
Overnachtingen: 1.023.673 (886.192 in 1975)

In 1976 deden 121 cruiseschepen Oranjestad aan; precies 100 in 1975. De bezettingsgraad in de hotels bedroeg in oktober en november 1976 respectievelijk 81% en 91%. Naast de directe werkgelegenheid in de horecabranche vinden uitstralingseffekten plaats naar de sektoren handel, bouw, vervoer (taxi's), alsmede de overheid. Men schat dat ongeveer de helft van de bevolking bij het toerisme betrokken is. Het bestuur beraadt zich over de vergroting van het toeristisch kapitaal door aanleg van een golfcourse, natuurparken, e.d.

Het toerisme heeft vooral sinds 1967 een geweldige groei doorgemaakt (zie grafiek "Overnachtingen"). De enorme uitbreiding van het aantal hotelkamers van 981 (1970) tot 1.505 (1975) maakt het voor de hotelmanagement steeds lastiger om geschikt personeel aan te werven. Terecht vreest men schaarste aan arbeidskrachten wanneer binnenkort het luxe Concorde hotel met liefst 502 kamers haar poorten opent.
Illustratief in dit verband is de grafiek van de leeftijdsopbouw bij een representatief hotel. Het bedienend en keukenpersoneel is van jonge leeftijd. Doorstroming naar oudere leeftijdsgroepen vindt praktisch niet plaats, zulks in tegenstelling tot het huispersoneel en de staf. Dit houdt verband met psychologische drempels en kostenfaktoren. Hetzelfde jonge leeftijdspatroon vindt men terug bij de casino's. Derhalve beperkt niet slechts de aanleg, doch mede de leeftijd het reservoir waaruit men personeel kan recruteren.
De inflatie heeft de exploitatiekosten van de hotels ongunstig beinvloed, omdat voedselprijzen en lonen sterk zijn gestegen. Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is sinds december 1970 toegenomen van 100 tot 131.8 in april 1974.

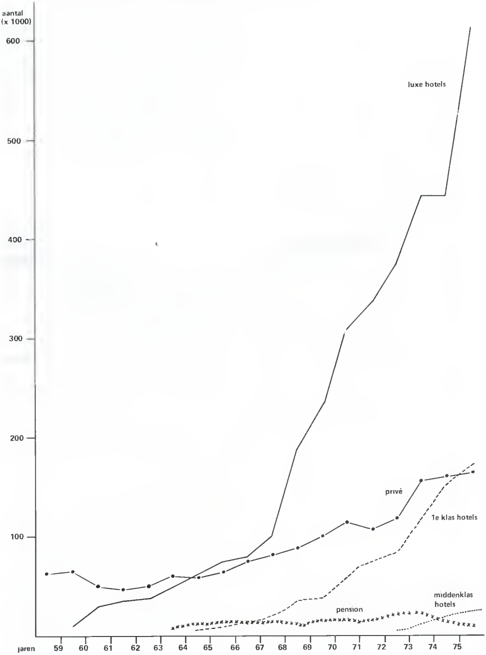
Hotelkamers per 1-1-1977:

hotels	*kamers*
4 luxe	1.020
5 eerste klas	399
4 commercial	86
	1.505

Men vreest een tekort aan arbeidskrachten wanneer het Concorde hotel met liefst 502 kamers haar poorten opent.

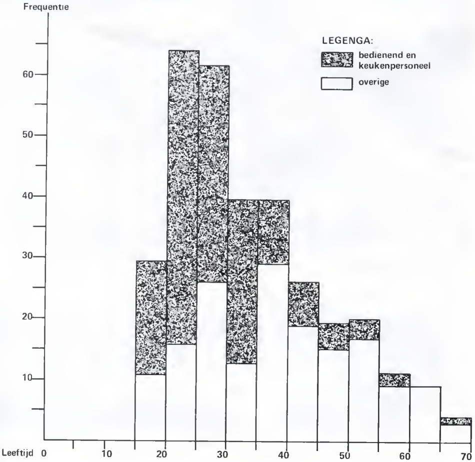
OVERNACHTINGEN (1 dag) (x 1.000) ARUBA

Het Aruba Caribbean Hotel, het eerste resort hotel aan de beach.

PERSONEEL ARUBA CARIBBEAN HOTEL
Verdeling naar leeftijd (juli 1974)

De index van de component voedings- en genotmiddelen is in die periode zelfs tot 164.1 gestegen. Een en ander hangt samen met de inflatoire druk in de industriële centra als gevolg van de gestegen aardolieprijzen, de tekorten aan voedsel in de wereld, de verhoogde transportkosten (lange aanvoerwegen). Een grote rol speelt tevens de vrij langdurige inzinking van het toerisme op Curacao na de onlusten in 1969. Gezien haar zeer open economie komen externe conjuncturele invloeden versterkt over. Sinds 1974 floreert het toerisme op alle Antilliaanse eilanden. Het gunstiger economisch klimaat weerspiegelt zich in verminderde inflatie (10,5% in 1975 en plm. 5% in 1976). Als de economische situatie in de Verenigde Staten blijft verbeteren zal deze trend van verminderde geldontwaarding waarschijnlijk aanhouden.

STATUS APARTE

Nu Nederland over onafhankelijkheid spreekt realiseert men zich op de Antillen uit zes (ei)landen te bestaan met levensgrote verschillen in conjunctureel, ethnologisch, taalkundig en economisch opzicht. In feite vormen de Nederlandse Antillen een gekunstelde eenheid. In deze nucleus zou het grootste eiland, Curacao gaan domineren. In het verleden heeft dit eiland steeds het beste begrip in Nederland ondervonden, omdat de contacten lopen via Willemstad, waar de landsregering is gevestigd.

Op Aruba voelt men er niets voor om een tweederangs provincie te worden van Curacao. Het hoofd van de dienst Arbeidszaken heeft eens het volgende gezegd: "Kijk,

(vervolg op pagina 16)

teachers of the month

Jufrou Reineta Leest-Scharbaay

Jufrou Reineta Leest-Scharbaay ya tin 30 aña ta trahando den enseñansa. Mayoria di e añanan aki mi a traha na Nort.
Den e temponan ei muchanan tabata skucha mas miho. Awendia bo tin ku papia mas hopi ku nan prome ku nan skucha bo. Ta depende kon kada mucha ta lanta na kas. Antes muchanan tabatatin mas tempo pa nan les, ya ku no ta tin asina hopi rekreashon manera awor. Nos muchanan ta hasi tur nan les of otro aktividatnan pura pura pa nan no perde kualkier kapitulo di novela.

Partisipashon di mayornan: Mayornan ta mas interesa den enseñansa di nan yiunan. Nan ta aserka e maestronan, ya nan por yuda e mucha mas miho. Wel, antes no tabata asina, kasi no ta tin nochinan pa mayornan, i di nan mes masha poko nan ta bin skol bin puntra algo. Pero mi por bisa ku tur esaki a kambia. Hasta nos tin un komishon di mayornan ku ta koperando masha bon.
Tambe e Sentro di Bario Nort ta hasi hopi bon trabou sosial pa nos komunidat. Muchanan mes ta bin konta kon nan a bai rontrip i bishita varios parti di Aruba. Nan ta bai handenarbeid, nan ta hasi deporte enfin tur loke e Sentro por ofresenan. Mi ta weita tambe ku e Sentro a trese un kambio positivo den e muchanan mes.

Aktividatnan: Na aña 1949 mi mes tabata aktivo, hunto ku jufrou Dominica Figaroa, jufrou Johana Trimon i otro jufrounan den e grupo "Eucharistische Kruistochten" (mas tanto trabou religioso) ku surnan tabata hasi. Mi tabata hunga korfbal, i awor aki mi ta hunga volley.
Aktualmente mi ta dunando bijles ya 10 aña kaba, mi no ta kobra. Esun ku tier ta duna algo. Mi ta weita ku e muchanan a progresa, i mi ta masha satisfecho ku esei. Asta ku den mi eks-alumnonan tin verpleegster, maestro(a) di skol. Di e ultimonan aki tin ku ta traha huntu ku mi.

Jufrou Reineta a sigi konta nos ku dia e la kumpli 30 aña trahando (gobierno ta konta 25) na skol, tabatatin "Un fiesta inolvidable". Jufrou Reineta a haya 25 buket di flor i un kantidat grandi di regalo i un homenahe di henter Aloysius skol. Tur hende kier a mustra nan apresio i gratitut pa su trabou na fabor di e hubentut. Pa medio di esaki nos tambe kier a agrega nos felisitashon i deseo, ku jufrou Reineta keda hopi mas na skol, pasobra manera e mes ta bisa "Mi no ta kere ku mi por biba sin e muchanan di skol".

Jufrou Reineta sinta entre su koleganan di Sta. Cruz den añanan '50 na Mariaschool.

Riba e foto aki nos por mira d.r.p.d. Johana Trimon, sinta banda di dje Dominica Figaroa i, di 7 ku brèl, Reineta Scharbaay.

Jufrou Dominica Figaroa

Jufrou Dominica Figaroa a kumpli 25 aña ta trahando den enseñansa i alabes ta un miembro di Simar, nos no kier a laga e oportunidat pasa sin ku e duna nos su ideanan tokante sierto puntonan.
Mi a ripara algun kambionan. P.e. Awor aki muchanan ta haya mas les ku antes. Muchanan tin mas rekreashon ku antes. Nan no tin bastante interes pa nan lesnan. Enseñansa no a bira mas fasil. Na kuminsamento den 1 klas i 2 klas Hulandes ta difisil pa e muchanan. Mi ta haya miho kuminsa kune den 3 klas.
Algun konseho pa e mayornan:
— Semper stimula bo yiunan pa nan por presta mas.
— Keda semper den kontakto ku e maestronan ya asina boso por yuda e muchanan mas miho.
Mi tabata basta aktivo, mi tabata yuda organisa fiesta pa e bieunan. Nos tabata sali keiro ku nan ront di Aruba. Tambe jufrou Figaroa tabata aktivo den Sportcentrum, Legion di Maria. Nos no por keda sin bisa ku jufrou Figaroa tabata un bon hungado di volley.

Huntu ku esaki redakshon di Skol i Komunidat kier a manda su felitashon pa jufrou Dominica Figaroa i dese'e tur klase di eksito pa su bon labor.

Ta nos intenshon pa tur luna tin un "teacher of the month". Pero no mester ta un persona ku a hasi un kantidat di aña den enseñansa. Ta un persona ku ta hasi algo spesial den su trabou na skol o despues di skol. Maestronan i mayornan ku sa di un persona asina, sea asina bon di skirbi tokante e persona aki o e pone e redakshon di Skol i Komunidat na haltura.

E segundo lustro di Arubaanse Bond van Werknemers in Verplegende Instellingen, ABV

Dia 9 di oktober ultimo sindikato di trahadonan di hospital, ABV, a selebra su di 10 aña di eksistensia. Den e seremonia ku a wordu teni na e okashon aki nos por a tende diferente persona ekspresa nan opinion tokante trabou di ABV.

Un di e fundadornan ta Daniel Leo! Manera e mes a bisa, keto keto e bont a lanta. E aktual presidente a deklara ku hopi hende nunka a tende di e trabounan di ABV, pasobra ABV ta un bont silensioso. Ademas e tin di tene kuenta ku e produktonan ku e ta traha kune.

Presidente di Regentenraad a bisa ku nan ta masha kontento ku ABV tei, pasobra e bont ta yudanan den nan trabou.
Daniel Leo a bisa ku hopi hende ta ansioso pa bin traha den hospital pasobra e salario i kondishonnan di trabou ta asina bon regla. (Ken tabata e advisor di ABV tempo di e deliberashonnan di e CAO)?

Pero di otro banda nos a tende masha hopi keho di trahadonan di hospital. Trahadonan ta wordu trata manera mucha chikito; tin pleito entre e direktiva di hospital; trahadonan no ta reklama pasobra nan no ta konfia otro; tin falta di persona pa hasi tur e trabou den hospital. Oumento di e personal ta trese kune tambe un oumento den e tarifanan di hospital. No tin un instansia pa defende e interesnan di e trahadonan, pasobra e bont no por forma un bloke fuerte kontra e direktiva, dunado di trabou.

Vice-president di ABV tabata vice-president di FESINA. Despues ku e president di FESINA a baha e vice-president tambe a disidi di baha, pasobra e lo mester a bai tuma e mando. Dia 11 di oktober Bondsraad ta disidi ku ABV ta sali for di FESINA "pasobra no tin union".
I tog ta blo elogio so bo por a tende riba dia di e selebrashon.

Buchi Bèrom* riba kaya

(mardugá)

Ei bandera, o bandera,
ta kon bini asina tristo?
Ta ki sorto di wantomba
a kolgá bo sin motibo?

Tur kaminda tin bandera
despues di hopi eroísmo.
I abo nan a subi sin
viktoria, bo sa pakiko?

Talbés tin un derota ku
bo ta yora? O ta símbolo
bo ta di algun aña di nos
tragedia i nan kapricho?

Ai bandera, banderín,
ki koi diskriminativo
yama esaki? Bo t'ei pa nos
TUR? O djis pa UN polítiko?

HENRY HABIBE
(18/3/'76)

**) Nomber di un buraché esklavisá*

IN VERENIGDE STATEN:

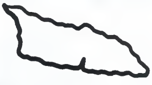
vakbondskontributie verplicht voor alle leerkrachten

In de Verenigde Staten moeten alle leerkrachten vakbondskontributie betalen als de vakbond hiertoe besluit, aldus een nieuwe uitspraak van het Supreme Court van de Verenigde Staten. De uitspraak werd gedaan in de rechtzaak van een aantal leerkrachten uit Detroit tegen de staat Michigan. De leerkrachten maakten bezwaar tegen een nieuwe wet van de staat Michigan die bepaalde dat personen in overheidsdienst verplicht waren hun deel bij te dragen in de vakbondskontributie. Deze wet werd dus in hoger beroep door het Supreme Court bevestigd.

ideetjes voor ouders en leerkrachten

Ouders, leerkrachten: heeft u of een kollega ook zo'n helder ideetje? Meld het ons even, het liefst met een voorbeeld erbij van wat u bedoelt. Het beste idee wordt beloond met f. 10,–. Ons adres: Redaktie Skol i Komunidat, Paradera 82, Aruba, of: kantoor SIMAR, Zuidstraat 11, Oranjestad.

Kaartlezen

Maak een grote kaart van Aruba, op stevig papier van b.v. 2 bij 3 meter. Teken daarop de wegen. Laat de kinderen van kartonnen doosjes hun eigen huizen maken en die op de kaart plaatsen. Laat ze ook andere bekende punten op Aruba namaken, zoals het vliegveld, de hotels, het hospitaal, de haven etc. en die op de kaart plaatsen. Op deze manier krijgen de kinderen een goed idee van wat een kaart nu eigenlijk is. In een later stadium kan er gesproken worden over afstanden en schaal.

Kijk mijeens!

Kinderen houden ervan zichzelf te tekenen. Geef ze vetkrijt of viltstiften, scharen, plaksel en een mogelijkheid om op te plakken, b.v. een stuk board of hout. Favoriete onderwerpen: *spelletjes die wij spelen; onze families; onze portretten; mijn lievelingsdier en ik, etc.* De kinderen tekenen zichzelf, kleuren de figuren, knippen ze uit en plakken ze op.

Tel op

Neem een lege eierdoos en een paar pingpong balletjes. Geef ieder holletje van de eierdoos een nummer, door elkaar. Zet de doos op tafel. Ieder gooit op zijn beurt een balletje. Het moet één keer stuiten en dan in een holletje in de doos blijven liggen. Bij iedere nieuwe beurt moet het cijfer opgeteld worden bij het totaal van de vorige keer. Wie het eerste bij 25 is heeft gewonnen (of bij 50, 75 etc.).

Onthouden

Nieuwe woorden introduceren is betrekkelijk eenvoudig, maar om ze de kinderen te laten onthouden, dat is heel wat moeilijker. Probeer het volgende eens. Leg vijf woordenboeken op een tafel en kies dan een panel van vijf leerlingen uit die achter de tafel gaan zitten. Zet dan je lijstje met nieuwe woorden op het bord. Eén van de vijf uit het panel moet nu de echte betekenis of definitie uit het woordenboek oplezen, de andere panelleden doen net alsof, maar moeten zelf een "definitie" verzinnen. De leerlingen in de klas maken hun keuze en schrijven die op. Dan zegt de onderwijzer: "Wil de echte definitionist alstublieft opstaan?" Eerst doen een paar panelleden alsof ze gaan opstaan, maar dan staat de ware op. Het panellid dat de meeste studenten voor de gek heeft gehouden krijgt twee punten. De leerlingen die de juiste definitie hebben gekozen krijgen één punt. Verander de panelleden om de paar woorden.

Deodorant verf

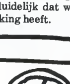
Dit meisje verft met oude roll-on deodorant flesjes. U moet de hele plastic bovenkant er af halen, dus niet alleen de bal. Dit kan gedaan worden door de punt van een passer onder de plastic bovenkant te zetten en het er zo af te wippen. Was het flesje, vul het met tempera-verf en doe de plastic dop er weer op. Verdun de verf met een beetje water om te voorkomen dat het plakkerig wordt.

Vergrotende werking

Neem een bak van foam, b.v. een oude ijsbox, en maak in de zijkanten een paar gaten. Leg over de bovenkant een stuk doorzichtig plastic en maak dit vast met een stuk elastiek om de bovenrand. Giet nu wat water op het plastic en wanneer nu een steen of iets anders door een gat wordt gestoken, blijkt duidelijk dat water een vergrotende werking heeft.

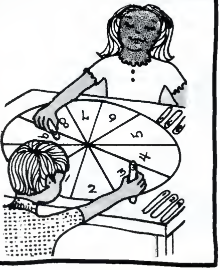
Hulp bij het huiswerk

Zet het lesje dat geleerd moet worden in een langzaam tempo op de tape. Spoel terug en draai de tape opnieuw af. Probeer de antwoorden nu sneller te geven dan de tape.

Rekencirkel

Teken een grote cirkel op dik papier, plastic of doek. Verdeel de cirkel in tien segmenten en nummer ze in volgorde van 1 tot 10, in de richting van de klok Neem een aantal stokjes, latjes, of stukjes karton waarop de nummers 1 t/m 10 zijn aangebracht. Laat de kinderen dan:
1. de juiste stokjes bij de juiste segmenten leggen;
2. tot tien tellen terwijl ze hun vinger op ieder segment leggen onder het tellen;
3. het juiste stokje op het juiste segment leggen en net zoveel keren in de handen klappen als het segment aangeeft;
4. tellen, vooruit en achteruit met meebewegen van de hand over de cirkel;
5. wijs het segment aan waarvan de leerkracht het nummer noemt;
6. eenvoudige optelsommetjes; leg twee stokjes op segment twee, vijf op vijf; pak ze op en leg ze samen op het segment met hetzelfde cijfer als de som;
7. aftrekken; leg tien stokjes op segment tien en acht op acht; leg de vinger op het segment dat vertelt hoeveel er over blijven.

MAESTRO, bo ta rasoná?

E pregunta aki ta interesante, si nos tuma na konsiderashon ta kende a hasié. Ta un pregunta ku a ser lansá den un artíkulo publiká den "Taray" na mei di 1975 (revista di Nort). Un pregunta ku a sali foi boka di e Hefe di Departamento di Kultura i Edukashon na Aruba (el a ser entrevistá!).
E pregunta aki ta insinuá ku e maestronan no sa rasoná i ku e hefe en kuestión sí sa rasoná.
Laga nos analisá un trabou chikito di e Hefe aki pa mira ta di *ki manera* é ta rasoná.
Den kurso di e mes aña a sali un artíkulo, titulá "Nos piachenan", di e persona aki (Den "Brindis").
Den e artíkulo ei nos ta experimentá kon e outor ta pensa di e hubentut aktual na Aruba.
E ta bisa: "E mes hobennan (!) ta hari den un forma di bofón, pa asina pone comprondé cu nan sí no ta kere den e co'i loco ei mas, cu nan sí ta civilisá . . ."
E outor ta tuma e postura aki, pasobra — segun é — nos hendenan no ta kere den loke é ta konta tokante nos historia.
Loke é ta konta den "Nos piachenan" ta un tradukshon literal di un artíkulo na spañó ku a sali na Coro na 1970 den e buki "Curiana" di Rafael Sánchez. E artíkulo na spañó ("Los piaches, precursores de la Medicina Moderna") ta di Juan del Cárcamo i e ta trata di e indjannan (di Venezuela!) i kon nan tabata hasi uzo di sierto yerbanan pa kura malesa.
Nos a bisa un tradukshon *literal*, pasobra nos ta ripará ku tur e ideanan den e artíkulo di Juan del Cárcamo a ser pasá, na papiamento, den e artíkulo di e Hefe di Departamento di Kultura (i Edukashon?) na Aruba.
Pero kì di malo tin den un tradukshon literal? Nada. Kontal nos menshoná e nomber di e outor original, pa evitá ku hende lo bai kere ku ta di nos mes e artíkulo ta.
Esaki, lamentablemente, no a pasa. Bou di e título tin skirbí: Hubert Booi. Esei ta nifiká ku e artíkulo no **ta di Juan del Cárcamo!** I esaki, naturalmente, no ta husto, pasobra ta di Juan del Cárcamo e artíkulo ta i é ta pará, na spañó, na pagina 170-173 di e buki "Curiana", publiká na Coro na 1970.
E úniko kos ku e "traduktor" a laga afó ta ku e historia aki a pasa na Venezuela. Asina ei é ke pa nos kere ku ta *na Aruba* e historia aki a pasa. I é ta bira krou ora ku nos hendenan keda sin kere loke é ta konta.
I asina mes é tin e balentía di puntra: Maestro, bo sa rasoná? Lo ta bon pa nos tuma nota den ki ambiente é Hefe aki a hasi su pregunta.
Na 1968 e Hefe en kuestión a tene un konferensia tokante papiamento, ku a sali publiká den "Amigoe" bou di e título: "Miskenning van het papiamento is onze eigen schuld".
Nan a hasi, entre otro, e siguiente pregunta: "Papiamento tin un propio ortografía?"
E kontesta di e Hefe tabata (mi ta sita fo'i "Amigoe"): "Ja, Papiamento heeft een eigen spelling (Goilo-Römer-Daal)".
E menshon di e nombernan "Römer" i "Daal" ta demostrá ku nos Hefe tabata ke men e ortografía fonológiko!
Pa no tin duda tokante esaki mi ta kopia algun palabra di e persona aki, for di un karta fechá: Oranjestad, 29-8-68: "Naturalmente lo tin hende ku ta kontra (ortografía di Römer!) pasobra nan no tabatin kustumber di skirbi Papyamento den tal forma. Pero esey no ta kita ku nos tin ku keda sin asepté".
Más aínda, e karta ta terminá ku un súplika: "Si ta posibel dia Bo ta bay publika e storyanan (di e Hefe en kuestión!), tin bondat di usa e ortografía proponí". E Hefe tabata ke men: ortografía di Raúl Romer, esta fonológiko.
Ku e Hefe aki tá un fonologista a keda grabá pa eternidat den e obra "Muchila", publiká na 1969.
Después di poko aña, sin embargo, e Hefe aki a kuminsa kambia su koló i a kuminsa bringa pa defendé e ortografía "polítiko" (esun ku Hendrik-kibra-kos a inventá).
I den e entrevista ku a sali den "Taray" na 1975 (number 4) e persona en kuestión ta fulminá kontra e maestronan: "Maestro, bo a mira e proposishon comishon 74? . . . Tur hende ta contra. Cuanto hende? Ken nan ta? Y pakiko? Pero bo mes maestro di nos juinan, bo mes sa di *razona* bo mes, sa di valua como maestro y educador y persona cu ta pone su mes na altura di avance di educacion den mundo, bo no ta realiza cu mundo henter a rechaza fonetica? Pakiko abo ta sigui insistí?"
Ta interesante i masha ilustrativo pa rekordá loke algun maestro i maestra di Maria Goretti College (Paradera) a skirbi den "Amigoe" di 21 di mei di 1975:
"Un grupo masha entusiasmá a core acepté (ortografía di Römer) pero un grupo mucho mas grandi a rechazé, entre cual e maestranan di Maria Goretti College na Paradera, kendenan a publicá nan protesta abiertamente . . . Mientras tanto Departamento di Kultura i Edukashon na Aruba a sigui propagandá e "spelling-Römer". Awe — (e maestronan ta sigui expresá nan asombro) — e mesun "Cultura y Educación" ta abogá pa un ortografía netamente etimológiko (lesa: polítiko!) y ta atacá maestronan como si fuera ta nan ta culpabel di tur e "Babylonische schrijfverwarring" aki". I e maestronan ta terminá irónikamente: "Het kan verkeren!"
E aktitut, pa kua e maestro i maestronan di e skol na Paradera a keda babuká (of desepshoná?) di dje, a kousa e siguiente palabranan di Sr. Antoine Maduro den "La Prensa" di e tempo ayá: "No son hombres todos los que mean en la pared!" (no ta tur esnan ku ta pishi kontra muraya ta HOMBER!)
Nos lo kier a terminá, kontestando e pregunta ("Maestro, bo sa rasoná?") simplemente bisando: No, di e manera ei NO!

HENRY HABIBE

Tur tempo e topiko aki lo ta den diskushon. Straf o kastigo. Straf o strafwerk ta esun mas konosi pa esnan ku ta i tabata bai skol. Esaki tabata ta un punto ku ekspertonan di enseñansa nunka por a defini kuanto ta basta.
Straf o kastigo, esaki ta mas pisa, ta wordu uza pa drecha un malo ku un persona a komete. Tin biaha tambe straf i kastigo komo medio pa kastiga un hende; esun ku ta aplika e kastigo e ora ta abusa di su poder.
Den e artikulo aki nos ta atene nos mes prinsipalmente na straf ku muchanan ta haya na skol o na kas. Tin hopi motibo pakiko un mucha por haya straf i tin hopi straf ku un mucha por haya.
Pa introdusi e tema aki serka nos lektornan nos ta laga sigi aki bou opinionnan di muchanan di skol.

"Straf: het kan helpen als je het geeft met een oorzaak (motivo). Straf is niet goed voor kinderen die geen gevoel hebben, het kan hem geen donder schelen als hij straf krijgt ja of nee" (jongen 15 jaar).

STRAF ta bon o STRAF ta malo?

"Straf is een goed ding maar ook vervelend om te doen. Je krijgt je rapport en je bent blijven zitten, je komt thuis zegt het tegen je moeder, en je moeder begint uit te schelden of slaan met de bezemstok en vader doet het ook en nog erger die pak je en slaat je bont en blauw, trekt al je haren van je kop af en nog veel meer dingen. Wel dat is de stomste dingen die ouders kunnen doen, want als hun (dochter, zoon) is blijven zitten moeten ze dat niet doen. Maar ze moeten praten met ze en niet te ruw gewoon praten, normaal dan kan het kind je begrijpen" (meisje 16 jaar).

"Straf met handtekening van je ouders is niet goed, want je leert niet voor je ouders, maar voor je zelf" (jongen 14 jaar).

"Ik vind straf absoluut goed, want als er geen straf gegeven werd was deze wereld geen wereld. Als er geen straf gegeven werd zou alles gestolen worden, mensen zouden elkaar doden. Laten wij voorstellen dat geen straf gegeven werd dan konden wij niet zomaar op straat lopen, want als jij een vijand had kon die jou doden . . ." (jongen 15 jaar).

"Kan strafwerk helpen? Ja wel, nee het helpt niet. Het hangt er af wat voor straf het is en van wat je gedaan hebt. Eens werd ik door mijn ouders gestraft. Mijn vader heeft uren lang met mij over dat geval (herrie schoppen) gesproken. Van mijn moeder mocht ik nergens naar toe. Het hielp, ik hield er ook meteen op . . ." (meisje 15 jaar).

"Pa straf mi ta haya ku: Si bo a hasi algo malo: Nan mester straf bo masha pisa. Den klas si un mucha hasi algo malo, e meneer por straf e mucha". (mucha mohe 17 aña).

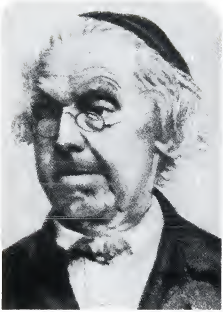
"Als je straf krijgt leer je niets ermee en je doet het weer. Als ze iets heeft gedaan en ze word geslagen dan kan het helpen maar meestal krijgt het alleen maar meer haat op het persoon die het doet" (meisje 15 jaar).

"Ik vind straf soms goed want je kunt iets verkeerd doen dat je niet mocht doen. Slaan vind ik niet goed want we zijn groot genoeg om pakslag te krijgen" (meisje 15 jaar).

"Awor den e tempo nan aki straf di school por ta bon pero tin meneer cu ta abusa. Donamento di strafwerk ta algo ku nos tur a jega di hanja, talvez na chiquito of na grandi. Si bo a hasi malo anto nos por bisa bo mester un straf pa bo siña di no haci o bisa algo malo mas" (mucha hombér 13 aña).

". . . mi ta hanja cu straf ta bon pasobra ora mi ta siña mas kiko ta bon i kiko ta malo. Mi sa hanja straf tambe ora mi hasi algo cu ta stroba mi mamai mi mama ta hanje molostia i e ta duna mi un bon sota di palo of ku su manan i ora e perde kabes e ta cohe mi suta mi contra muraja i esei no ta un tiki duchi" (mucha mohe 14 aña).

"Straf ta algo ku un mucha por siña for di dje. Y no ta pa tur kos bo mester straf un mucha tin kos ku bo por konseha un mucha. Un mucha ku no ta tende di su mayornan mester wordu gestraf pero sota paso si bo suta un mucha e ta haya odio kontra bo. Si tin problema entre mayornan na kas esei no kier meen ku e muchanan mester wordu gestraf of nan mester sufri e consiquencianan" (mucha mohe 16 aña).

"Strafwerk heeft zijn goeie en slechte kanten. Het hangt echter af wat voort soort strafwerk het is. Men moet pas strafwerk geven als het nodig is. . . . Over slaan gesproken dat is helemaal het kwade. Op school mag dit helemaal niet gebeuren. Thuis is het vaak nodig. Wel hangt het wel af van de manier waarop je het doet. Een tik is niet erg maar een totale aframmeling is beestachtig" (jongen 15 jaar).

"Certain people find that punishment is a very unnecessary thing. But there are things that people do that they should really got some kind of punishment or another. I find that if a person recieves punishment it is because he really deserves it" (boy 14 years).

"Straf ta bon. Pasobra asina nos por siña hasi nos huiswerk na cas. Mi a weita un mucha haja straf pasobra e no ta hasi su lesnan na cas. Ora nan haja proefwerk pa siña nan no ta siña i nan ta haja mal punta" (mucha homber 11 aña).

Loke nos por konklui di e opinionnan aki ta ku e muchanan mes ta haya ku mester duna straf. Straf mester wordu duna di tal manera ku bo por siña algo for di dje. Ku skirbi reglanan di skol "bo no ta siña nada". Alabes mester tin un "bon" motibo pa aplika un straf tambe.
Ya ku e ultimo palabra tokante e topiko aki no a wordu bisa ni skirbi ainda nos ta spera riba punto di bista di nos lektornan. Den nos proksimo edishon nos ta spera di publika opinionnan di lektornan: mayornan i maestronan.

REDAKTIE

GRAWATA

Leo Chance, Max Croes i Faustina Frank lo ta e prome politikonan di Aruba ku ta bai pidi asilo politiko na Korsou.

●

Gobierno Insular no kier sigi ahusta salarionan via un o otro sistema, pasobra nan no sa kon situashon di Aruba lo ta den futuro. Deputado Boekhoudt (di finansas) ta bisa nos por drenta independensia ku kara na halto. Pa pidi Dios tuma nos?

●

"Luisteraars goedenmiddag,
U bent thans verbonden met de vergaderzaal van de Staten der Nederlandse Antillen, waar over enkele ogenblikken de vergadering zal beginnen ter goedkeuring van de geloofsbrieven van enige nieuwe Statenleden. Wij zien daar de Statenleden in groepjes binnenkomen; de heer Poy Werleman is in een geanimeerd gesprek gewikkeld met de heer Onofré Bikker. Maar wat is dat? Het lijkt wel of de heren stoelendans spelen! Werleman en Bikker sprinten in de richting van de voorzittersstoel en proberen beiden erop te gaan zitten; Werleman is iets sneller, zodat Bikker op zijn schoot terecht komt. Daar komt Leo Chance aan; hij probeert tussenbeide te komen maar Papa Godett duwt hem weg. Opeens is ook Betico Croes bij de stoel van de voorzitter; met een snelle beweging grijpt hij de voorzittershamer van de tafel en rent er mee weg. Boy Rozendal rent achter hem aan. Betico gaat achter de stoelen om; een prachtige schijnbeweging van Betico! Boy Rozendal gaat de verkeerde kant op, klapt frontaal tegen een pilaar en blijft bewusteloos liggen. Maar daar is opeens Juancho Evertsz verschenen; hij staat midden op het pad, Betico kan er absoluut niet langs. Betico werpt de hamer echter naar zijn kollega Efraim de Kort, Efraim vangt de hamer behendig op en rent er mee verder. Hij wordt achterna gezeten door Mr. Larmonie, maar met een machtige zwaai smijt Efraim de Kort de hamer door de ramen: g-o-o-o a l! En terwijl wij u nog meedelen dat Papa Godett en Toolinchie Pietersz op het middenpad van Landsbesluiten papieren vliegtuigjes zitten te vouwen, besluiten wij deze direkte uitzending vanuit de Statenzaal. Goedenmiddag luisteraars."

●

Den tempo di e akshonnan di ougustus MEP a manda tres ex-PPA pa buska ayudo pa Aruba. Te awe nada!

●

Jasinto su pen ta skerpi, ki ora ku e skirbi e ta hay'e dilanti di hues.

●

Trahadonan den Bestuurskantoor no ta tribi papia nada den kantoor, Betico ta tende tur kos.

ABV a sali for di FESINA i ta spera "ku tur sindikato lo mira e nesesidat di traha hunto." Boso tambe ta sindikato?

●

BC ta hur outonan V pa e bodenan hiba e sekretarianan kas despues di trabou.

●

Ook de heer Remy Raayman distancieerde zich van de PPA. "Ik voel me in de steek gelaten door de PPA", zo verklaarde hij, "bij de laatste verkiezingen had ik slechts 28 stemmen".

●

Uit welingelichte kringen vernemen wij dat Domi Tromp, lijsttrekker van de PPA — tijdens de vorige verkiezingen "de man met de enorme stootkracht" — de volgende verkiezingen zal ingaan onder de leuze: "TUR CONDOMI!"

●

Gedeputeerde Nel Oduber is alle Caribische eilanden afgeweest met een Samsonite vol meel; thans heeft het Bestuurscollege nog 1200 zakken meel over van de augustus-akties. Dit moet nu wel snel opgemaakt worden. Zoals bekend mag het niet worden ingevoerd, maar ook daar heeft de MEP nu iets op bedacht. Op een schip vóór de kust van Aruba zal het dameskomitee van de MEP het meel verwerken tot oliebollen, taarten, zoete broodjes etc. Daarna zal het Arubaanse volk uitgenodigd worden dit gebak te komen eten (tegen betaling om het verlies niet nog groter te maken) onder het motto: "Eet een oliebol voor de vrijheid". Op de "Dia di Oliebol" verwacht het BC een massale uitvaart van bootjes en alles wat kan drijven in de richting van het meelschip. Zo zal het meel toch op Aruba worden ingevoerd (inwendig) en laat de douane dat maar eens proberen tegen te houden.

●

Señora Hucona di Extra a pone un eskala den ideologia ku lo ta di SIMAR. SIMAR ta sosialista, Marksista, Fidelista . . . Dios grasia si ta asina, i no lastrado di garetia!

●

Riba presupuesto di teritorio insular di Aruba tin plaka pa:
Drecha kaminda, drecha liñanan di telefon, drecha esaki, drecha esaya.

Falta ainda plaka pa drecha e Papiamento di e miembro di e konseho, i plaka pa siña etika na sierto miembronan di e Parlamento.

●

Betiko a bai Colombia el a haya kabei riba su kabes. Betiko a bai Venezuela el a haya kabei na su kachete. Ta unda Betiko tin di bai awor pe haya kabei ront di su boka?

Burico a pens'un cos esun cu a subié a pens'un otro o e historia di un burico traumatisá

Un homber pasando banda di un hacienda a tende com un burico tabata sclama y zundra.
El a camna yega cerca y a puntra e animal: — Amigo ta kiko ta bo problema? —
E burico a contestá: Bo ta kere cu ta husto cu mi ta traha tantu duru y mi ta ricibi un trato descriminatorio asina? Ta berdad cu tur mi compañenan tambe ta traha, pero ami ta produci mucho mas. Mi ta tira diez carga di awa tur dia. Y e halivatnan ta yen-yen, no! N' ta coi loco! Bo ta kere cu si no tabata pa tur e awa cu nos ta carga trece fo'i tanki e hacienda aki por tabata produci tanto asina? No ta co'i papia mes di tur e biahanan cu mi ta tira pa hiba e productonan aki mercado. Mi compañénan no ta haci ni mitá di loke ami ta haci, sinembargo na ora di repartí maishi nan ta come nan parti y esun di mi tambe. Y e doño no kier comprendé cu si mi ta traha duro mi mester di ta mihor alimenta. Ma loke ta sará mi mas ta cu e ta descriminá pasobra e compañé di mas floho ta haya mas cuminda. Y pakiko esey, bo ta kere? Ora mi a puntra e doño el a lagámi sa cu ta pasobra e ta esun di mas grandi. Grandi sí! Cu esey mi ta kompletamente di acuerdo. Pero floho tambe. E haragán ey tin mi bida amargá. Ma un di e dianan aki mi ta dal e porta di curá un skop y mi ta core limpi bai. Laga mi doño actual mira e ora ta ken ta traha p'e —

— Pero ta unda bo ke bai? — e homber a puntra e burico.
— Mi kier mi libertad! — el a contestá.
E homber cu masha tem' tabatin gana di tin un burico pa traha p'e a hari den su barba. Ata'ki mi chens, el a pensa. Cu e burico aki lo mi por haci un bon negoshi. Cu su cara yen di labia el a bisa: — Mira, si bo ke mi ta habri e porta pa bo y lo mi compañá bo riba camina pa libertad. Basta cu bo ta bai di acuerdo cu mi. Lo bo weita cu mi tin un mundo di felicidad pa ofrece'bo.
E burico contento di a haya un hende pa yudé a aceptá e oferta.
Ora cu e homber a habri e porta p'e el a cuminzá salta di felicidad y a dal un grito di alegria. Libertad! Esta dushi!
E homber a tuma e rienda di e burico y a cuminzá camna un banda di dje. Solo tabata kima y e caminda tabata yen di stof. E burico a cuminza haya sed pero e no a comentá nada. Un bon rato atras e homber a bisé: — Amigo n' ta mihor bo lagami, subi riba bo lomba? Asina lo mi por guiá bo mihor No lubidá cu e caminda cu e caminda di libertad y felicidad ta exigí algun sacrificio. —
E burico yen di confianza den su libertador a aceptá. Pero despues di algun ratu el a cuminzá sinti e peso di e homber ariba su lomba.
Tambe el a cuminzá sinti hamber y sed tabata maté. Su pensamento a bai riba su compañénan cu siguramente tabata comiendo na e momento ey. Pero nó, el a pensa. Pa mi libertad mi mester haci algun sacrificio. Mi libertador tin razón. Ora pa ora e pober animal tabata sinti cu e no por a sigui carga e homber mas, si e no haya algo di come y di bebe y el a bisé esey.
— Djies nos ta yega den pueblo. Aya lo mi busca un saco di maishi pa bo y lo bo haya awa fresco pa bebe. Pero lo bo tin di traha p'e. —
Yegando den e pueblo e homber a baha y a drenta den un posada. Aya el a ofrecé e posadero sirbishi di e burico a cambio di un bon plato di cuminda. Reek cu e tabatin basta dia sin saboreá algo bon. El a yena su barica y a dal un par di cerbez bon frio pa chase e calor. Despues el a corda riba e pober burico. El a dicidí di hiba un bleki di maishi p'e y poco awa.
— Pero bo a primintimi un saco di maishi y e poco awa aki no ta calma mi sed — e burico a reclamá.
— Bon bo kier pa mi sigui guiábo riba e caminda pa bo libertad y felicidad, sí of nò, — e homber a puntra un poco rabiá. Claro cu sí, pero no barica bashí. —
— Pues ta tur esaki mi por a haya pa bo trabao cerca e posadero. Podiser den e otro pueblo lo nos tin mihor suerte. —
E burico confiando den su libertador a sigui y no a comentá nada mas. Asina nan a keda pasa di pueblo pa pueblo y cada bez e mesun historia tabata ripití.
Por fin nan a yega na un hacienda masha grandi.
— Warda'mi un rato — e homber a bisa.
— Mi ta kere cu aki sí lo mi haci un bon negoshi. —
— Negoshi? Ta di ki negoshi bo ta papia awor? e burico a puntra.
— Esey lo bo haya sa muy pronto, mi amigo. —
Algun momento despues e homber a bolbe. Den su man un saco yen di placa y riba su cara un sonrisa grandi.
El a cohe e burico na su rienda, a pasé paden di e curá dje hacienda y a entregué na e doño.
— Amigo, aki mi ta cumpli cu mi promesa. E hacienda aki yama "Libertad".
Bo doño nobo su nomber ta Feliz y el a primintími cu si bo traha duro p'e lo bo haya bo felicidad.
Y sin mira atras e homber a sigui su caminda lagando atras un burico traumatisá.

D. LACLÉ-HERRERA
sept. '77

HOE VER LIGT ARUBA ACHTER

Op salarisgebied raken de Arubaanse ambtenaren steeds meer achterop vergeleken bij de landsambtenaren. Iedereen die de bezoldigingsschalen van het Eilandgebied Aruba en die van het Land naast elkaar legt, kan die verschillen gemakkelijk constateren. Wij laten die schalen hieronder volgen:

BEZOLDIGINGSSCHALEN ARUBA (sinds 1-7-1975)

GEHUWD																			ONGEHUWD	
Pensioen grondslag		Bezold. per mnd.	I																Bezold. per mnd.	Pensioen grondslag
1320	1	575	1	II															402	912
1320	2	575	2	1															427	960
1320	3	575	3	2															460	1056
1440	4	600	4	3															480	1152
1560	5	635	5	4	III														508	1248
1680	6	665	6	5															532	1344
1800	7	690	7	6	1														552	1440
1920	8	730	8	7	2														584	1536
2040	9	755	9	8	3														604	1632
2160	10	795		9	4														636	1728
2400	11	850		11	6	IV													680	1920
2580	12	885				1													708	2064
2700	13	910		13	8														728	2160
2880	14	945				3													756	2304
3000	15	970			10														776	2400
3120	16	1005				5													804	2496
3240	17	1035			12		V												828	2592
3360	18	1060				7	1	VI											848	2688
3660	19	1120				9	3	1											896	2928
3960	20	1185				10	5	3											948	3168
4260	21	1250					7	5											1000	3408
4560	22	1310					9	7	VII										1048	3648
4800	23	1375					11	9	1										1100	3840
5160	24	1440						11	3										1152	4128
5460	25	1510						13	5	VIII									1208	4368
5760	26	1575						15	7	1									1260	4608
6120	27	1645							9	3	IX								1316	4896
6540	28	1720							11	5	1								1376	5232
6960	29	1790							13	7	3								1432	5568
7320	30	1870								9	5	X							1496	5856
7800	31	1950								11	7	1							1560	6240
8280	32	2030									9	3							1624	6624
8640	33	2110									11	5	XI						1688	6912
9240	34	2200										7	1						1760	7392
9840	35	2285										9	3	XII					1828	7872
10320	36	2370											5	1					1896	8256
10800	37	2455											7	3					1964	8640
11580	38	2535												5					2028	9264
12000	39	2620												7	XIII				2096	9888
12480	40	2825													x	XIV			2260	10944
12960	41	3105														x	XV		2484	12000
13920	42	3455															x	XVI	2764	12000
14400	43	3665																x	2932	12000

BEZOLDIGINGSSCHALEN LAND (aanp. 1-7-1977)

	GEHUWD			ONGEHUWD		
	Pensioen grondslag	Bezold. per mnd.		Bezold per mnd.	Pensioen grondslag	
1	1740	640	1	443	1188	
2	1740	640	2	470	1248	
3	1740	640	3	512	1392	
4	1860	665	4	532	1488	
5	2040	705	5	564	1632	
6	2160	735	6	588	1728	
7	2280	765	7	612	1824	
8	2460	810	8	648	1968	
9	2580	835	9	668	2064	
10	2700	875	10	700	2160	
11	3000	940	11	752	2400	
12	3180	975	12	780	2544	
13	3360	1010	13	808	2688	
14	3540	1045	14	836	2832	
15	3660	1070	15	856	2928	
16	3840	1110	16	888	3072	
17	3960	1140	17	912	3168	
18	4080	1170	18	936	3264	
19	4440	1235	19	988	3552	
20	4800	1300	20	1040	3840	
21	5100	1370	21	1096	4080	
22	5460	1435	22	1148	4368	
23	5760	1500	23	1200	4608	
24	6120	1575	24	1260	4896	
25	6480	1645	25	1316	5184	
26	6840	1710	26	1368	5472	
27	7260	1785	27	1428	5808	
28	7680	1865	28	1492	6144	
29	8160	1935	29	1548	6528	
30	8580	2015	30	1612	6864	
31	9120	2105	31	1684	7296	
32	9660	2185	32	1748	7728	
33	10080	2265	33	1842	8064	
34	10740	2360	34	1888	8592	
35	11340	2445	35	1956	9072	
36	11880	2535	36	2028	9504	
37	12420	2620	37	2096	9936	
38	13260	2705	38	2164	10608	
39	13740	2790	39	2232	11280	
40	14340	3005	40	2404	12432	
41	15000	3295	41	2636	13632	
42	15600	3430	42	2744	13728	
43	16200	3655	43	2924	13824	XVII
	16800	3865		3092	13920	x

De verschillen zullen binnenkort nog groter worden, omdat ingaande 1978 de pensioengrondslagen van het Land, telkenmale per 1 januari met 10% worden verhoogd.

N.B. De schalen van het Land zijn bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet in het Publicatieblad afgekondigd, dus officieel zijn ze nog niet; in de praktijk wordt echter al wel volgens deze schalen betaald.

(vervolg van pagina 7)

ONAFHANKELIJKHEID VANUIT ARUBAANS PERSPECTIEF

Nederland is een soort moederpiraat die toestaat dat het ene overzeese gebiedsdeel het andere overheerst. Van onze ruggen worden de riemen gesneden, waarmede wij Curacao moeten voorttrekken. Als man kan ik dat niet dulden". Deze Latijns-emotionele uitspraak heeft aardig aan hoe men denkt, zeker voorzover betreft de achterban van Betico Croes.

Bij de onafhankelijkheidswording spreekt een tweede probleem. De Nederlandse Antillen zullen vanwege haar zeer open en kwetsbare economie minder dan de meeste landen economisch zelfstandig kunnen zijn. Aruba evenmin. Status Aparte, zelfs in haar meest extreme vorm, maakt dus geen enkel verschil uit. Tenzij hierdoor Nederland haar hulp aan Aruba zou staken. De basis tot het opbouwen van een gezonde economie is niet aanwezig. Uit de tabel "Werkgelegenheid op Aruba 1972/74, S.A.L." blijkt, dat delfstoffenwinning ontbreekt. Drinkwater wordt uit zee gewonnen en de brandstof voor elektriciteitswinning wordt van elders aangevoerd. Als neveneffekt van het goedbetaalde werk bij Lago en de hotels is het loonniveau gestegen (na Puerto Rico hebben de Nederlandse Antillen het hoogste per capita inkomen). Het eiland Aruba heeft een kleine lokale markt. De infrastruktuur brengt relatief hoge kosten met zich mede, vanwege de eerder vermelde kleinschaligheid. Voor de goede orde zij hier herhaald, dat de economische omstandigheden voor de ABC-eilanden ongeveer gelijk liggen.

Wil eigen constitutie voor Aruba als klein eiland naast Venezuela realiteitszin hebben dan is een van twee voorwaarden essentieel: (1) samenwerkingsgemeenschap met de overige eilanden van de Nederlandse Antillen, (2) band met Nederland. Dit maakt het aannemelijk, dat het Arubaanse volk huiverig zal zijn voor een al te radikale politiek. De juridische adviseur van de Movimiento Electoral di Pueblo (MEP), geeft als zijn mening, dat diskussie mogelijk is. In het dagblad Amigoe van 1 februari 1977 schrijft hij: "De MEP is nog altijd voorstander van een volkenrechtelijke sui-generis samenwerking. Er moeten dan wel twee dingen geschieden: (1) Verzoening tussen Curacao en Aruba, (2) Positieve houding van Nederland."

In de vorige alinea komt naar voren, dat dan toch een samenwerkingsverband met de overige Antillen noodzakelijk is alsmede een niet al te snelle verbreking van de banden met Nederland. Hoe meer Aruba erin zal slagen haar eigen boontjes te doppen, des te sterker zal zij staan in federatief verband. Alle delen van de Arubaanse bevolking zullen zich offers dienen te getroosten om de extrabelastingen op te brengen, die nodig zijn om de eilandsbegroting een evenwichtiger karakter te geven. Thans is men nog in sterke mate afhankelijk van ontwikkelingshulp.

De mogelijkheden in de landbouw zijn beperkt. De bodem is arm, veelal geaccidenteerd en stenig.

Van 1975 tot 1977 draaide de Lago-raffinaderij op verminderde capaciteit i.v.m. verminderde vraag.

Ondanks de onzekere economische en politieke toekomst zijn toch zes bedrijven in de vrije zone van start gegaan.